

Обставини справи

Справа стосувалася конфіскації майна, належного заявникам, яке вважалося таким, що було отримане в результаті злочинної діяльності.

Принаймні один заявник за кожною з поданих до Суду заяв був визнаний винним у вчиненні злочинів (серед них – незаконна порубка лісу, позбавлення свободи, спроба вимагання, присвоєння коштів за обтяжувальних обставин, незаконне володіння зброєю, грабіж, підробка документів за обтяжувальних обставин, незаконне володіння наркотичними речовинами та ухилення від сплати податків) національними судами в Болгарії за різними обвинуваченнями між 2000 та 2012 роками.

Усі заявники були засуджені під егідою Закону про доходи від злочинної діяльності.

Цей Закон дозволяв органам влади декларувати певне майно, яке вважалося таким, що було отримане в результаті злочинної діяльності й було конфісковане. Стосовно заявників проводилося розслідування Комісією з викриття доходів від злочинної діяльності, яка, серед іншого, вивчила їхні доходи та витрати впродовж певного періоду.

Унаслідок заяв Комісії деяке належне заявникам майно, таке як нерухомість, підприємства, транспортні засоби й готівкові кошти, було конфісковано в дохід держави. Національні суди дійшли висновків, що відповідні витрати заявників упродовж розглядуваного періоду значно перевищували їхні законні доходи. Суди вказали, що можна розумно припустити, що інші набуті активи були доходами від злочинної діяльності. Аргументи деяких заявників про те, що майно було набуто в результаті дарування чи спадкування, національні суди відхилили. Аргументи заявників про відсутність жодного зв'язку між цими активами та злочинною діяльністю були визнані судами безпідставними.

Ці рішення були залишені без змін судами вищої інстанції.

Держава не змогла вилучити все майно, особливо з огляду на те, що його частина була відчужена.

Посилаючись на статтю 1 Першого протоколу до Конвенції, заявники скаржилися на різні аспекти процедури конфіскації їхнього майна.

Оцінка Суду

ЄСПЛ нагадав, що позбавлення власності за Конвенцією має відбуватися за певних умов і що Договірні держави можуть контролювати користування майном відповідно до загальних інтересів. Сторонами не оскаржувалося, що конфіскація становила втручання в майнові права заявників. ЄСПЛ упевнився в тому, що конфіскація була законною, адже ґрунтувалася на Законі про доходи від злочинної діяльності. Крім того, Суд установив, що

конфіскація отриманих унаслідок злочинної діяльності активів узгоджувалась із загальним інтересом, що мало місце і в цих справах.

Щодо пропорційності Суд нагадав, що має бути дотриманим справедливий баланс між загальним інтересом та захистом основоположних прав особи. Частково це може охоплювати можливість передавати свою справу до відповідних органів влади. ЄСПЛ відзначив, що в цій справі сфера застосування Закону як з точки зору правопорушень, вчинення яких матиме наслідком його застосування, так і з точки зору тривалості часу, який може спливати до порушення провадження, могла створити для заявників певні труднощі. ЄСПЛ вказав, що такі проблеми в законодавстві можуть схилити баланс у провадженні на користь держави. Тому було важливим, щоб така перевага була урівноважена, зокрема, зобов'язанням продемонструвати певні зв'язки походження активів, що підлягають конфіскації, з фактичною злочинною діяльністю. ЄСПЛ заявив, що він би погодився з національними судами в разі, якщо таке урівноваження мало місце, лише якщо не буде доведено, що обґрунтування судів були свавільними і явно необґрунтованими.

У справах *Todorov and Others* (no. 50705/11), *Gaich* (no. 11340/12), *Barov* (no. 26221/12) та *Zhekov* (no. 71694/12) ЄСПЛ встановив відсутність достатніх гарантій для забезпечення необхідного справедливого балансу з дотримання прав заявників за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, зокрема відсутністю спроби з'ясувати зв'язок між майном та ймовірною злочинною діяльністю або для встановлення судами того, чи були конфісковані активи еквівалентні різниці між доходами і витратами заявників. Тому конфіскація їхнього майна була непропорційною, в результаті чого було порушення Конвенції.

Проте у справах *Rusev* (no. 44845/15), *Katsarov* (no. 17238/16) та *Dimitrov* (no. 63214/16) Суд установив, що національні суди розглянули відповідні питання детально, зокрема доходи заявників та витрати на час подій, надали їм можливість висунути свої аргументи й розглянули їх з наведенням достатнього обґрунтування. Конфіскація майна цих заявників не була непропорційною, а тому не було порушено їхні права за Конвенцією.

Висновок

Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (захист права власності) щодо заяв № 50705/11, 11340/12, 26221/12 та 71694/12.

Відсутність порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції щодо заяв № 44845/15, 17238/16 та 63214/16.

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 13 липня 2021 року й набуло статусу остаточного 13 жовтня 2021 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.